

Niall Ferguson

APOCALIPSA

Mari dezastre din trecut
și câteva lecții pentru viitor

Traducere din limba engleză și note
de Justina Bandol

POLIROM
2021

CUPRINS

Lista ilustrațiilor / 13

Introducere / 17

Cartea aceasta nu este o istorie a deconcertantei molime postmoderne cu care ne confruntăm și nici o istorie generală a pandemiilor. Este o istorie generală a dezastrelor, a tuturor tipurilor de catastrofe, de la cele geologice la cele geopolitice și de la cele biologice la cele tehnologice. Cum altfel am putea să înțelegem dezastrul prin care trecem – sau pe oricare altul – dintr-o perspectivă corectă?

Capitolul 1

SENSUL MORȚII / 35

Deși speranța de viață a crescut enorm în epoca modernă, moartea rămâne inevitabilă și, în termeni absoluți, este mai frecventă ca oricând. Și totuși, noi, oamenii, ne-am înstrăinat de ea. În ultimă instanță, nu doar noi ca indivizi suntem sortiți pieirii, ci și întreaga specie umană. Toate marile religii ale lumii și ideologiile seculare de toate culorile au încercat să facă acest sfârșit să pară mai iminent (și mai imanent) decât este el de fapt. În realitate, avem a ne teme de un dezastru planetar, nu de Ziua Judecății. Dintre toate marile cataclisme din istoria omenirii, cele mai teribile au fost pandemiile și războaiele.

Capitolul 2

CICLURI ȘI TRAGEDII / 58

Dezastrele sunt intrinsec imprevizibile, pentru că majoritatea lor (de la cutremure la războaie) nu urmează o distribuție normală, ci una aleatorie sau de tip lege de putere (*power law*). Teoriile ciclurilor istorice nu pot elimina această realitate. Dezastrul seamănă mai degrabă cu o tragedie antică: e puțin probabil ca aceia care încearcă să-l prezică să fie ascultați. Casandrele nu doar prevăd mai multe catastrofe decât se petrec în realitate, ci sunt și afectate de o gamă deconcertantă

de distorsiuni cognitive. Până la urmă, în confruntarea cu incertitudinea, majoritatea oamenilor decid pur și simplu să ignore posibilitatea ca ei, ca indivizi, să devină victime ale catastrofei. „Clopoțeei iadului sună ding-ding-ding pentru tine, nu pentru mine” este un vers dintr-un cântec al soldaților britanici din Primul Război Mondial și, totodată, un refren distinctiv al omenirii.

Capitolul 3

RINOCERI CENUȘII, LEBEDE NEGRE ȘI REGI-DRAGON / 83

Dezastrele sunt adesea anticipate („rinoceri cenușii”), însă chiar și unele dintre cele anticipate pot părea cu totul neașteptate atunci când se produc („lebede negre”). Câteva au consecințe mult mai ample decât mortalitatea excedentară, care le conferă un statut aparte („regi-dragon”). Catastrofele nu sunt nici „naturale”, nici „provocate de om”. Majoritatea dezastrelor naturale capătă, într-o oarecare măsură, dimensiuni antropice din cauza deciziei oamenilor de a se așeza în apropierea unor zone potențial periculoase – lângă un vulcan, o falie geologică, un râu sau un fluviu predispus la inundații. Judecând după numărul victimelor, în Asia se petrec mai multe catastrofe majore decât în alte părți ale lumii. După standardele asiatice, cel mai mare dezastru din istoria SUA n-a fost chiar atât de dezastruos.

Capitolul 4

LUMEA CA REȚEA / 119

Factorul decisiv care determină anvergura unei catastrofe este prezența sau absența contagiunii. Structura rețelelor sociale este așadar la fel de importantă ca proprietățile înnăscute ale unui patogen sau ale oricărei alte entități (o idee, de pildă) care se poate propaga extrem de rapid. Oamenii și-au dat seama de eficiența carantinei, a distanțării sociale și a altor metode numite azi „proceduri nemedicamentoase” cu mult înainte să înțeleagă corect natura reală a bolilor cu care se luptau – de la variolă la ciuma bubonică. Esența acestor măsuri este modificarea structurii rețelelor, pentru ca lumea să fie cât mai mică. Ele pot fi adaptări comportamentale spontane, dar de obicei trebuie impuse ierarhic.

Capitolul 5

AMĂGIREA ȘTIINȚEI / 155

Secolul al XIX-lea a fost o perioadă de progrese majore, mai ales în bacteriologie. Cu toate acestea, nu ar trebui să cădem pradă unei interpretări prea liberale a istoriei medicale. Imperiile au impus ritmul cercetării bolilor infecțioase, dar și pe cel al globalizării economiei mondiale, favorizând apariția unor noi boli, care

nu au fost integral învinse prin vaccinuri sau tratamente. Gripa din 1918 a prilejuit revelația sumbră a limitelor științei. Înțelegerea mai cuprinzătoare a riscurilor poate fi contrabalansată de integrarea și fragilitatea tot mai accentuate ale rețelelor.

Capitolul 6

PSIHOLOGIA INCOMPETENȚEI POLITICE / 190

Suntem înclinați să punem prea mult din responsabilitatea pentru dezastrele politice sau militare pe seama incompetenței liderilor. Economistul indian Amartya Sen ne-a dat satisfacție susținând că episoadele de foamete sunt pricinuite de guverne care nu sunt trase la răspundere și de anumite disfuncționalități ale pieței care ar putea fi evitate, nu de deficitul propriu-zis de alimente și că democrația este cea mai bună metodă de a elimina foametea. S-ar putea ca teoria aceasta să explice foarte bine multe dintre cele mai teribile perioade de foamete din cei o sută cincizeci de ani scurși între 1840 și 1990. Dar de ce s-ar aplica legea lui Sen numai fenomenului foametei? De ce nu și celor mai „antropice” catastrofe cu puțină, războaiele? E paradoxal faptul că tranziția de la imperii la statele naționale mai mult sau mai puțin democratice a fost însoțită de numeroase violențe și distrugerii.

Capitolul 7

DE LA „BOOGIE WOOGIE FLU” LA „EBOLA IN TOWN” / 229

În 1957, reacția rațională la o nouă tulpină letală a virusului gripei părea să fie o combinație între încercarea de a crea imunitate de masă („de turmă”) și vaccinarea selectivă. Nu s-a impus carantină și nu s-au închis școlile, în pofida faptului că gripa asiatică din 1957 a fost cam la fel de periculoasă ca și COVID-19 în 2020. Succesul răspunsului propus de Eisenhower a reflectat nu doar eficiența cu care se mișca guvernul federal american, ci și gradul înalt de cooperare internațională, specific Războiului Rece, în chestiuni de sănătate publică. Dar succesele anilor '50, '60 și '70 au fost înșelătoare. Infecțiile cu HIV/SIDA au scos la iveală slăbiciunile agențiilor naționale și internaționale deopotrivă. Fiecare în felul său, același lucru l-au făcut și SARS, MERS și Ebola.

Capitolul 8

GEOMETRIA FRACTALĂ A DEZASTRELOR / 269

Accidente vor continua să se întâmple, de la cel al *Titanicului*, la *Challenger* și Cernobîl. Micile dezastre sunt ca niște versiuni în miniatură ale celor mari, dar, fiindcă sunt mai puțin complexe, le putem înțelege mai ușor. Trăsătura

comună a tuturor catastrofelor, fie că sunt scufundări ale navelor sau exploziile unor reactoare nucleare, este combinația dintre erorile operatorului și cele de management. Adesea, greșeala fatală în cazul unui dezastru nu se produce la vârful ierarhiei (la „capătul bont”) sau la nivel de executanți (la „capătul ascuțit”), ci printre managerii din eșaloanele mijlocii – temă favorită a fizicianului Richard Feynman și o idee cu caracter general.

Capitolul 9

MOLIMELE / 304

Ca multe alte pandemii din trecut, COVID-19 a apărut în China. Dar impactul foarte divers al bolii asupra restului lumii a depășit așteptările. Departe de a fi fost pregătite pentru o pandemie, Statele Unite și Marea Britanie au reacționat prost. Alte țări, precum Taiwanul și Coreea de Sud, învățaseră lecția potrivită de la SARS și MERS. E tentant să pui tot calvarul anglo-american pe seama incompetenței unor lideri populiști, dar motivele derapajului au fost mai profunde. Birocrația sistemului public de sănătate a dat greș în ambele cazuri. Iar rolul platformelor de internet în diseminarea unor știri false despre COVID-19 a provocat ajustări nereușite și uneori de-a dreptul nocive în comportamentul public al populației.

Capitolul 10

URMĂRILE ECONOMICE ALE PANDEMIEI / 342

La mijlocul lui martie 2020, trecerea de la autosuficiență la o stare de panică a generat în numeroase țări restricții fatale pentru economie. Au fost acestea soluția potrivită la problemele create de COVID-19? Răspunsul e probabil „nu”, ceea ce nu înseamnă că încercarea Statelor Unite de a reveni la normalitate în vara aceea („redeschiderea ineptă”), fără proceduri adecvate de testare și de identificare și supraveghere a contactilor, a fost mai „deșteaptă”. În mod previzibil, rezultatele au fost un al doilea val, mai puțin intens, și un proces de revenire „în formă de țestoasă”. Mai puțin previzibilă a fost erupția politică, aproape revoluționară, a manifestărilor rasiste, având asemănări evidente cu mișcările de masă provocate de pandemiile anterioare.

Capitolul 11

PROBLEMA CELOR TREI CORPURI / 369

Foarte mulți cred astăzi că noua criză COVID-19 va sili SUA să cedeze Chinei întâietatea economică. Însă cel mai probabil nu va fi așa. Toate imperiile

vremurilor noastre – Statele Unite, China și Uniunea Europeană – au fost date peste cap de pandemie, fiecare în felul său. Dar țările care au reacționat bine ar fi greu de înțeles de ce și-ar dori să se alăture Panopticumului imperial al lui Xi Jinping. Criza a dovedit că SUA își mențin avantajul în mai multe privințe: în chestiuni financiare, în cursa pentru obținerea unui vaccin, în competiția tehnologică. Zvonurile despre declinul ireversibil al Americii par încă o dată exagerate. Poate din cauza acestei exagerări, crește riscul nu doar al unui nou război rece, ci și al unui război adevărat.

Concluzie

ȘOCURI VIITOARE / 404

Nu avem nicio posibilitate de a afla care va fi următoarea catastrofă. Ceea ce trebuie să ne propunem, mai modest, este ca societățile și sistemele noastre politice să devină mai reziliente – și, ideal, antifragile – decât sunt în acest moment. Un asemenea obiectiv înseamnă să dobândim o mai bună înțelegere a structurilor de tip rețea și a disfuncționalităților birocratice decât avem la ora actuală. Cei care ar prefera să se împace cu noul totalitarism al supravegherii ubicue în numele siguranței publice probabil că nu și-au dat seama că o parte dintre cele mai cumplite dezastre descrise în această carte au fost provocate chiar de regimurile totalitare.

Postfață (mai, 2021) / 425

Mulțumiri / 435

Note / 437

Index / 537

Capitolul 7

DE LA „BOOGIE WOOGIE FLU” LA „EBOLA IN TOWN”

*I had just gotten over a serious illness that I won't bother
to talk about.*

– Jack Kerouac, *On the Road**

ROCKIN' PNEUMONIA

În 1957, a fi tânăr în Statele Unite era raiul pe pământ. În vara aceea, Elvis Presley urcase în topuri cu melodia „(Let Me Be Your) Teddy Bear”, urmată în septembrie de „That'll Be the Day” de Buddy Holly & the Crickets, iar în octombrie de „Wake Up Little Susie” al trupei Everly Brothers. În toamnă a apărut *Pe drum* de Jack Kerouac, iar *Pisica pe acoperișul fierbinte*, cu Paul Newman și Elizabeth Taylor, a câștigat Oscarul pentru cel mai bun film. Memoria populară a acelor idilice „zile de aur” uită însă de clivajele rasiale ale vremii: cu numai trei ani înainte, procesul *Brown versus Board of Education* pusese capăt segregării rasiale în școlile de stat, la doi ani după uciderea lui Emmett Till și după ce Rosa Parks refuzase să cedeze locul în autobuz [unui alb] și în același an, 1957, când nouă elevi de culoare fuseseră escortați la Central High School din Little Rock, capitala statului Arkansas, de trupe federale special trimise pentru a-i proteja. Evenimentele acestea se predau azi în școli, dar orele de istorie uită la rândul lor că 1957 a

* „Tocmai scăpasem de o boală grea despre care nu mă voi osteni să spun aici”, în *Pe drum*, traducere de Cristina Felea, Polirom, Iași, 2012, p. 5.

fost și anul în care a izbucnit una dintre cele mai mari pandemii ale epocii moderne – a optsprezecea cea mai rea din istorie, potrivit unei analize recente¹. Nu întâmplător, un alt hit al anului cu pricina a fost „Rockin’ Pneumonia and the Boogie Woogie Flu” de Huey „Piano” Smith & the Clowns.*

*I wanna squeeze her but I’m way too low.
I would be runnin’ but my feet’s too slow.***

După ce a fost învins în alegerile prezidențiale din 3 noiembrie 2020, președintele Donald J. Trump ar putea fi comparat, chiar dacă nu întru totul, cu Woodrow Wilson, ale cărui șanse de a fi reales – nemaivorbind de starea lui de sănătate – au fost subminate de pandemia de gripă spaniolă din 1918–1919. O comparație mai relevantă însă (și un contrast mai puternic) se poate stabili cu președintele Dwight D. Eisenhower. Eisenhower a avut de-a face cu două pandemii în cariera sa exemplară în slujba binelui public. Mai întâi a fost promovat locotenent-colonel pentru modul cum a gestionat comanda unui corp de 10 000 de tanchiști la Camp Colt, în Gettysburg, Pennsylvania, în timpul gripei spaniole. A doua oară i s-a întâmplat ca președinte, când s-a confruntat cu pandemia de gripă asiatică din 1957–1958. Episodul de tinerețe a fost subiectul mai multor cărți și a numeroase articole. Căutând analogii istorice în 2020, comentatorii s-au referit și ei adesea la perioada 1918–1919. Episodul mai recent din biografia lui Eisenhower este însă în mare parte uitat de toată lumea, cu excepția istoricilor și a epidemiologilor cu înclinații istorice. Și totuși el merită să fie cunoscut mult mai bine, căci criza sănătății publice din acei ani se aseamăna într-o mai mare măsură cu situația provocată de COVID-19 în vremea noastră decât cu pandemia din 1918–1919, care se numără printre cele zece cele mai rele din istorie².

Reacția autorităților în 2020 a fost cât se poate de diferită de reacția administrației Eisenhower la pandemia care s-a declanșat acum șaiszeci și patru de ani. De fapt, a fost exact opusul ei. În toamna lui 1957,

* Single vândut în peste un milion de exemplare, devenit „disc de aur” și ajuns pe poziția a 52-a în topul *Billboard* (n.a.).

** Aș vrea s-o iau în brațe, dar mi-s prea scund. // Aș alerga, dar mi-s picioarele prea lente.

Eisenhower n-a declarat stare de urgență. Statele americane nu și-au închis granițele. Nu s-au închis nici școlile. Elevii bolnavi au stat pur și simplu acasă, așa cum s-a întâmplat de obicei. Munca a continuat mai mult sau mai puțin neîntreruptă. Administrația federală nu s-a îndatorat masiv ca să finanțeze împrumuturi și ajutoare către cetățeni și firme. Președintele a cerut Congresului doar 2,5 milioane de dolari (echivalenți azi, dacă-i ajustăm în funcție de rata inflației, cu 23 de milioane, reprezentând numai circa 0,0005% din PIB-ul anului 1957, de 474 de miliarde de dolari) ca să sprijine Serviciul de Sănătate Publică³. E drept că în anul acela s-a înregistrat o recesiune economică, dar care a avut prea puțin de a face cu pandemia. Cota de popularitate a președintelui s-a deteriorat, coborând de la circa 80 la 50% între ianuarie 1957 și martie 1958⁴, iar partidul său a suferit pierderi substanțiale în alegerile de mijloc de mandat din 1958. Dar niciun istoric serios al perioadei n-ar pune aceste dificultăți pe seama pandemiei. Huey „Piano” Smith & the Clowns par să fi surprins bine atmosfera națională relaxată, care poate fi rezumată printr-o expresie apărută cu un an înainte: „What, me worry?” („Eu să-mi fac griji?”)*.

CONTAGIUNE PRINTRE ADOLESCENȚI

„Gripa asiatică” – așa cum era numită pe atunci, fără rezerve, orice boală contagioasă originară din Asia – a fost provocată de o tulpină nouă din punct de vedere antigenic (H2N2) a virusului gripal A, similară poate cu tulpina care a provocat pandemia din 1889 (de gripă „asiatică” sau „rusească”)⁵. Virusul acesta era diferit de coronavirusul care produce COVID-19 (ambele sunt ribovirusuri, dar din încrengături diferite), însă a avut un impact relativ similar. A fost înregistrat oficial pentru prima oară în Hong Kong în aprilie 1957, după ce apăruse în China cu două luni mai devreme, și, asemenea virusului SARS-CoV-2, s-a răspândit rapid pe tot globul. În aprilie, mai și iunie s-a întins în

* Mascota „Alfred E. Neuman” fusese numită astfel în 1956 de Al Feldstein, cel de al doilea redactor-șef al revistei umoristice *Mad*, fiind desenată de Norman Mingo. De atunci, băiatul-mascotă ciufulit, cu un dinte lipsă, a apărut pe toate copertele revistei cu expresia lui tipică – „What, me worry?” (n.a.).

toată Asia de Est și în Orientul Mijlociu, stârnind focare în bazele militare americane din Coreea și Japonia. Până în iunie, apăruseră primele cazuri în peste douăzeci de țări, inclusiv în SUA. Virusul a ajuns în America de Sud și în Africa în iulie și august. În septembrie, epidemia s-a extins în America de Nord și Europa⁶. Spre deosebire de purtătorii de SARS-CoV-2 de azi, cei de H2N2 au călătorit în primul rând pe nave maritime, mijlocul predominant de deplasare pe distanțe lungi la vremea aceea. Chiar și așa, răspândirea virusului a fost extrem de rapidă.

Ca și COVID-19, gripa asiatică a dus la o mortalitate excedentară semnificativă. Cele mai recente cercetări concluzionează că pandemia a ucis circa 1,1 milioane (între 700 000 și 1,5 milioane) de oameni în toată lumea⁷. Un studiu recent, realizat însă înainte de COVID, afirma că, dacă „un virus de aceeași severitate” ar apărea în vremurile noastre, putem anticipa un număr de aproximativ 2,7 milioane de victime pe întreg globul⁸. Asemenea lui COVID-19, gripa asiatică a afectat unele țări mult mai rău decât pe altele. În statele latino-americane – mai ales în Chile – s-a înregistrat o mortalitate excedentară foarte ridicată, și la fel s-a întâmplat și în Finlanda. În Statele Unite, numărul morților în exces a variat între 14 000 și 115 700⁹. Ajustat cu creșterea populației, azi ar însemna între 26 000 și 215 000 de decese în plus.

Asemenea comparații sunt importante fiindcă acum e clar că, judecând după rata sa de fatalitate, pandemia din 2020–2021 seamănă mai bine cu cea din 1957–1958 decât cu devastatoarea gripă spaniolă, care s-ar putea să fi omorât între 2,2 și 2,8% din populația lumii și 0,65% din populația SUA (vezi capitolul 5)¹⁰. Pandemia din 1918–1919 a fost una dintre cele mai rele din istorie, comparabilă, ca urmări, cu epidemiile *cocoliztli* (molimele de proveniență eurasiatică) care au decimat populațiile central- și sud-americane în secolul al XVI-lea. În 1918, speranța de viață pentru femei și bărbați s-a diminuat în Statele Unite cu 11,8 ani¹¹. Un influent, dar discutabil model epidemiologic britanic prognoza în martie 2020 că, în absența distanțării sociale și a lock-down-ului economiei, COVID-19 risca să omoare până la patruzeci de milioane de persoane pe plan mondial și 2,2 milioane de americani¹². Astăzi, cifrele acestea par neplauzibile. În Statele Unite, rata de fatalitate a infecției (IFR, *infection fatality rate*) în cazul gripei spaniole a fost de circa 2%. Pe baza studiilor serologice publicate până acum, pare

probabil ca IFR să fie de peste două ori mai mică pentru COVID-19¹³. Un scenariu de contagiune universală pare greu de imaginat.

Mortalitatea excedentară din Statele Unite s-ar putea să se dovedească, în cele din urmă, mai mare în 2020–2021 decât în 1957–1958: IFR în cazul gripei asiatice n-a fost probabil mai mare de 0,26%. Spre deosebire însă de COVID-19, gripa asiatică a ucis un număr apreciabil de oameni tineri. Ca în majoritatea pandemiilor de gripă – din 1892 și 1936, de exemplu –, în deceniul al șaselea au murit un număr semnificativ de persoane nu doar foarte în vârstă (de peste 65 de ani), ci și foarte tinere (de sub 5 ani). Când comparăm însă rata mortalității în exces cu cea standard prognozată, vedem că grupele de vârstă cele mai afectate pe plan global au fost cele între 15 și 24 de ani (34% peste nivelul normal) și între 5 și 14 ani (27%). Și în Statele Unite, deși cele mai înalte rate ale mortalității excedentare s-au înregistrat la grupele de vârstă de sub 5, de 65–74 și de peste 75 de ani și, deși cam două treimi din decese în plus au fost ale unor oameni de peste 65 de ani¹⁴, mortalitatea excedentară relativă pentru grupa de vârstă 15–19 ani a fost de peste patru ori mai mare decât cea prognozată¹⁵. Cu alte cuvinte, la vremea când s-a declanșat epidemia de gripă asiatică, contemporanii ar fi anticipat o mortalitate mai mare printre cei în vârstă, nu printre adolescenți. Faptul că atât de mulți tineri au sucombat în 1957–1958 înseamnă că, chiar dacă numărul de victime din 2020–2021 va ajunge să reprezinte un procentaj mai mare din populația SUA, numărul anilor de viață ajustați în funcție de calitatea vieții (*number of quality-adjusted years*, QALY) care vor fi pierduți s-ar putea să rămână mai mic decât în cazul pandemiei anterioare. Potrivit unei estimări recente, costul gripei asiatice în termeni de QALY a fost de 5,3 ori mai mare decât al unei epidemii sezoniere tipice de gripă din perioada 1979–2001 și de 4,5 ori mai mare decât al „gripei porcine” din 2009, dar reprezintă abia a douăzecea parte din costul similar al gripei spaniole¹⁶.

Primele cazuri de gripă asiatică din Statele Unite au apărut la începutul lui iunie 1957 în echipajele navelor staționate la Newport, în Rhode Island. În scurt timp, și bazele navale de pe Coasta de Vest raportau mii de cazuri. La sfârșitul lui iunie a existat un focar printre elevele de liceu din campusul Facultății de Medicină Veterinară de la University of California, Davis. O studentă care fusese expusă în Davis a călătorit apoi până în orașul Grinnell, în Iowa, ca să participe la o

conferință științifică programată să înceapă pe 28 iunie. Fata a manifestat simptome pe drum, devenind astfel o posibilă sursă de infectare pentru 1 680 de delegați din peste patruzeci de state americane și zece țări străine. Câteva cazuri au apărut și printre cei 53 000 de băieți care participau la o întrunire a cercetașilor din Valley Forge, Pennsylvania¹⁷. Grupurile de cercetași care au călătorit apoi prin țară în iulie și august au diseminat la rândul lor virusul¹⁸. În iulie, o „erupție masivă” a izbucnit în Tangipahoa Parish, Louisiana. Boala se spunea că „are un debut subit și e marcată de febră mare, stare de rău, dureri de cap, mialgie [durere musculară] generalizată, dureri în gât și tuse... Greața și senzația de vomă erau destul de frecvente la copiii mici”. Două persoane au murit. În scurtă vreme au apărut mai multe focare în toată Louisiana și în zonele adiacente din Mississippi¹⁹. Până la sfârșitul verii, se semnalaseră cazuri și în California, Ohio, Kentucky și Utah.

Gripa s-a transformat în epidemie la sfârșitul verii, odată cu începutul anului școlar. De îndată ce elevii s-au întors din vacanță, virusul s-a răspândit rapid în toată țara. Centrul de Boli Molipsitoare (Communicable Disease Center), cum se numea pe atunci CDC, înființase în iulie o nouă Unitate de Supraveghere a Gripei, care primea rapoarte despre 85% din populație, analize săptămânale ale stării de sănătate la nivel național pe eșantioane reprezentative de două mii de persoane și rapoarte de absenteism de la compania de telecomunicații AT&T, care avea 60 000 de lucrători în treizeci și șase de orașe. Datorită acestor date avem azi o imagine mai detaliată a epidemiei din 1957 decât pentru orice altă pandemie anterioară. CDC estima că, în octombrie și noiembrie 1957, aproximativ patruzeci și cinci de milioane de oameni – cam un sfert din populația americană – se infectaseră cu noul virus. Datele la nivel de comitat arată rate de atac între 20% și 40%. Apogeul morbidității s-a înregistrat în săptămâna a 42-a; numărul celor decedați de gripă și de pneumonie a atins valoarea maximă după alte trei sau patru săptămâni. Cele mai ridicate rate de atac (de infectare) s-au înregistrat în grupele de vârstă cuprinse între școlari și adulții de 35–40 de ani. Adulții de peste 65 de ani au reprezentat 60% dintre victime, un procent neobișnuit de mic. (În 1960, aceștia au reprezentat 80% dintre victimele în exces datorate gripei și pneumoniei²⁰.)

De ce au fost tinerii americani disproporționat de vulnerabili la gripa asiatică? În parte, fiindcă nu fuseseră atât de expuși ca persoanele mai